

Отзыв

зарубежного научного консультанта на диссертацию Еспеновой Айгерим Турсьшовны «Проблемы взаимодействия традиций и новаций в декоративно-прикладном искусстве независимого Казахстана», представленной на соискание степени доктора философии (PhD) по специальности 6D041600 – Искусствоведение

Изучение современных тенденций декоративно-прикладного искусства играет исключительно значимую роль в развитии научных вопросов во всем мире. Данная проблема особенно значима для представителей научной общественности, искусства и всего культурного сообщества. В наши дни, когда разгорелся бурный спор в сфере национальной идентичности, декоративно-прикладное искусство является фундаментальным фактором в идентификации каждого народа. В данной области открывается возможность для положительного и плодотворного столкновения и синтеза элементов прошлого и настоящего. Искусство дает нам возможность рассматривать в общенаучном плане элементы культуры наших предков и творческие решения наших времен. Элементы наследия национального прошлого повсеместно возрождаются в новых объектах культуры, и с их помощью мы можем найти подходящие ответы на волнующие каждого из нас вопросы современного мира. Достояние прошлых эпох заставляет сегодня художников искать такие новые пути, где возможно творческое объединение традиции и новаторства.

В наши дни роль науки активно переосмыляется и неуклонно возрастает. Наука перестала быть самоценной, от нее требуются ответы на актуальные запросы и проблемы современности.

В то же время изменяется и форма и методология научной работы - на первый план выдвигаются междисциплинарные решения, в которых отдельные проблемы не только изучаются с точки зрения научных требований, но и с позиции возможности выявить практическую сторону и в этом смысле "пользу" научных работ.

Выходя из вышесказанного, актуальность диссертации А. Т. Еспеновой очевидна.

Данная работа впервые подробно освещает творчество молодых мастеров декоративно-прикладного искусства Казахстана, на основе выявленных особенностей соединения традиций и новаторских поисков на разных этапах развития декоративно-прикладного искусства Казахстана.

Сложность исследованной проблематики и широкий охват материала дают нам общее представление о масштабе работы. Важно отметить, что соискатель решает

проблемы общего характера на основе многоаспектного решения следующих конкретных задач диссертации.

- 1) историко-теоретическое осмысление декоративно-прикладного искусства, научно-теоретический анализ декоративно-прикладного искусства и понятий «традиция» и «новация»;
- 2) посредством анализа произведений современного искусства выявить художественно-эстетическую специфику «декора» (decoro) в прикладном искусстве;
- 3) определение современной художественной ценности, художественного языка современного декоративно-прикладного искусства в соотношении времени и пространства;
- 4) рассмотрение казахского традиционного декоративно-прикладного искусства в качестве ядра национального искусства и определение значимости его места и роли в возрождении сознания в настоящее время;
- 5) выявление новаторских решений в творческих поисках современных художников традиционного декоративно-прикладного искусства и новых тенденций в художественном искусстве;
- 6) рассмотрение казахского декоративно-прикладного искусства в контексте мирового искусства.

Положительная сторона диссертации заключается в четкой структурированности работы. Исследуемый обширный материал и широкая проблематика получили свое всестороннее осмысление, а также логически и продуманно изложены, представив декоративно-прикладное искусство Казахстана во всей полноте и разнообразии.

В первой главе рассмотрены теоретические вопросы, даны определения основных фундаментальных понятий "традиция" и "новация". Соискатель последовательно и обоснованно раскрывает сущность и широту смыслов данных понятий, их значимость для осмысления развития современного декоративно-прикладного искусства.

В данной главе однозначно видно - что является анализом на основе других авторов и научных работ, - и что является собственным высказываем Еспеновой А.Т. Это одно из самых важных требований к научным работам современности.

Во втором разделе «Историческое становление и развитие казахского декоративно-прикладного искусства» соискателем проведен анализ соотношения времени и пространства, которые устанавливают связь между прошлым и настоящим в области декоративно-прикладного искусства.

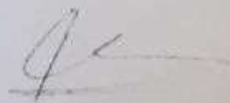
В третьем разделе «Традиция и новация в современном казахском декоративно-прикладном искусстве» Есепенова А.Т. последовательно и доказательно выявляет общие тенденции творчества современников. Соискатель наглядно и с высоким уровнем обобщения показывает "возрождение" культурного наследия в современных творческих решениях.

Таким образом, все вышесказанное подтверждает обоснованность положений и выводов диссертационного исследования.

Необходимо выделить ряд положений, которые подтверждают научную позицию работы:

- 1) дано научно-теоретическое обоснование понятий «традиция», «новация», «декоративный», «прикладной» в декоративно-прикладном искусстве, взятых в качестве объекта искусства. Декоративно-прикладное искусство как синтетическое искусство было рассмотрено через его традиционное продолжение и как духовно-материальный источник;
- 2) эстетико-художественные особенности декоративно-прикладного искусства были рассмотрены в качестве формы, образа, материала прикладного искусства, определены его художественные стили. Был проведен анализ композиционного построения художественных произведений; материальных и духовных источников декоративно-прикладного искусства. Преемственность в декоративно-прикладном искусстве и его история проанализированы во взаимосвязи с его материальным и художественным стилями.
- 3) выявлено сакральное значение художественного решения пространственной и временной структуры традиционного декоративно-прикладного искусства.
- 4) развитие прикладного искусства Казахстана было рассмотрено через корреляцию традиционных методов и новаторских поисков формирования, а также периоды развития декоративно-прикладного искусства проанализированы с точки зрения инновационных особенностей.
- 5) выявлена преемственность традиций и новаций в материальных, художественных решениях декоративно-прикладного искусства Казахстана в годы независимости, раскрыты новаторские тенденции декоративно-прикладного искусства Казахстана.
- 6) в современных произведениях искусства использован мировой опыт современного декоративно-прикладного искусства, проанализированы произведения молодых мастеров казахского прикладного искусства.

Высокая теоретическая и практическая значимость данной диссертации заключается в том, что она является научным трудом, предназначенным для преподавания истории искусства в сферах теории искусствознания и истории искусства, где имеются научно-

практические, исторические выводы, необходимые для научно-исследовательской работы магистрантов и докторантов.

Вместе с тем, данная работа – единственное полноценное исследование, с общих теоретических позиций творчества мастеров, занимающихся декоративно-прикладным и современный период.

Исследовательская работа также имеет огромную практическую значимость с теоретико-искусствоведческой и учебно-методической точки зрения.

В качестве незначительного критического замечания, не умаляя достоинства данной диссертации, можно сказать, что автору в структуре введения полезным было бы немного сконцентрировать "субглавы", логический ряд вопросов цели, новизна, метода, структуры и результатов.

В конце интересным было бы показать возможные пути продолжения научной работы, ведь по результатам такого важного исследования, несомненно, появляются новые научные вопросы, которых требуют дальнейшего исследования.

Выполненная Еспеновой А.Т. диссертация «Проблемы взаимодействия традиций и новаций в декоративно-прикладном искусстве независимого Казахстана» является ценной, методологически и логически обоснованной работой, отвечающей критериям законченного актуального научного исследования, а ее автор заслуживает присвоения ей степени доктора философии (PhD) по специальности 6D041600 – Искусствоведение.

Зарубежный научный консультант

Михай Фрешли,
доктор PhD, ассоциированный профессор,
член общего собрания Венгерской Академии Наук,
директор Славянской межкультурной научной группы

Еспенова Айгерім Тұрсынқызының «Тәуелсіз Қазақстанның сәндік-қолданбалы өнерінде дәстүрлер мен жаңашылдықтың өзара әрекеттесу проблемалары» тақырыбындағы шетелдік ғылыми кеңесшінің 6D041600-Өнертану мамандығы бойынша философия докторы дәрежесін алу үшін ұсынылған диссертациясына

ПІКІРІ

Сәндік-қолданбалы өнердің заманауи үрдістерін зерттеу ғылыми мәселелердің бар әлемде дамуына айрықша маңызды роль атқарады. Аталған проблема әсіресе ғылыми қоғамның, өнердің және барша мәдени қоғамдастықтың өкілдері үшін аса маңызды. Ұлттық бірегейлік саласында қызу талас туындаған қазіргі кезде, сәндік-қолданбалы өнер әрбір ұлтты сәйкестендіруде іргелі фактор болып табылады. Қазіргі уақытта өткеннің және бүгіннің дұрыс және жемісті ұштасуы мен синтезінің мүмкіндігі ашылып отыр. Өнер бізге біздің бабаларымыздың мәдени элементтері мен біздің заманның шығармашылық шешімдерін ғылыми тұрғыда қарауға мүмкіндік береді. Ұлттың өткен өмірінің мұралық элементтері жаңа мәдени объектілерде жан-жақты пайда болады, олардың көмегі арқылы заманауи әлемнің біздің әрқайсымызды толғандырған сұрақтарына қажетті жауаптарды ала аламыз. Өткен дәуірлердің игіліктері бүгінгі таңда суретшілерді дәстүр мен жаңашылдықтың шығармашылық бірлестігі мүмкін болатындықтай жаңа жолдарды іздеуге мәжбүрлейді.

Бүгінгі таңда ғылымның рөліне белсенді түрде қайта мән беріліп жатыр және ол талап тапжылмастан өсуде. Ғылымның тек өзі бағаланбайтын болды, одан қазіргі заманның өзекті сұраныстары мен проблемаларына жауап талап етіледі.

Сонымен қатар ғылыми жұмыстың нысаны мен әдіснамасы өзгереді-бірінші қатарға жекелеген проблемалар ғылыми талаптар тұрғысынан зерттеліп қана қоймайтын, сондай-ақ, пәнаралық шешімдер шығарылады және мүмкіндік позициясынан ғылыми жұмыстардың тәжірибелік жағын және бұл мағынадағы «пайдасын» айқындаймыз.

Айтылғандарға сүйене отырып, А.Т.Еспенованың диссертациясының өзектілігіне көз жеткізіп отырмыз.

Аталған жұмыс алғашқы рет Қазақстанның сәндік-қолданбалы өнері жас шеберлерінің шығармашылығын Қазақстанның сәндік-қолданбалы өнерінің

дамуының әртүрлі кезеңдерінде дәстүрлер мен жаңашыл ізденістердің бірігуінің айқындалған ерекшеліктері негізінде егжей-тегжейлі сипаттайды.

Зерттелген проблематиканың күрделілігі мен материалды кеңінен қамту бізге жұмыстың ауқымы туралы жалпы түсінік береді.

Зерттеушінің жалпы сипаттағы проблемаларды диссертацияның мына нақты проблемаларын көп аспектілі шешімі негізінде шешетіндігін атап өткен маңызды.

- 1) сәндік-қолданбалы өнерді тарихи-теориялық пайымдау, сәндік-қолданбалы өнерді ғылыми-теориялық талдау және «дәстүр» және «жаңалау» түсініктері;
- 2) заманауи өнердің шығармаларын талдау арқылы қолданбалы өнердегі «декордың» (decoro) көркемдік-эстетикалық ерекшелігін айқындау;
- 3) заманауи көркемдік құндылықты, заманауи сәндік-қолданбалы өнердің көркемдік тілін уақыт пен кеңістік қатынасында анықтау;
- 4) қазақтың дәстүрлі сәндік-қолданбалы өнерін ұлттық өнердің өзегі және қазіргі уақытта сананың жаңғыруындағы маңызды орны мен рөлін айқындау ретінде қарастыру;
- 5) дәстүрлі сәндік-қолданбалы өнердің заманауи суретшілерінің шығарамашылық ізденістерін және көркем өнердегі жаңа үрдістерді айқындау;
- 6) қазақ сәндік-қолданбалы өнерін әлемдік өнер мәнмәтінінде қарастыру.

Диссертацияның дұрыс жағы анық құрылымдалған жұмысқа келіп саяды. Зерттелетін еркін материал және кең проблематика өзінің жан-жақты пайымдалуы, сонымен қатар Қазақстанның сәндік-қолданбалы өнері барлық толықтығы мен әртүрлілігінде көрсетіле отырып, логикалық түрде және ойланып жазылған.

Бірінші тарауда теориялық сұрақтар қарастырылған, «дәстүр» және «жаңашылдық» деген негізгі іргелі түсініктердің анықтамалары берілген. Зерттеуші аталған түсініктердің мағынасы мен мәнінің кеңдігін, заманауи сәндік-қолданбалы өнердің дамуын пайымдау үшін олардың маңызын біртіндеп және негізді түрде ашады.

Аталған тарауда ненің басқа авторлар мен ғылыми жұмыстардың негізінде талдау болып табылатындығы және ненің А.Т.Еспенованың жеке

пікірі болып табылатындығы бір жақты көрініп тұр. Бұл қазіргі заманғы ғылыми жұмыстарға қойылатын ең маңызды талаптардың бірі.

«Қазақ сәндік-қолданбалы өнерінің қалыптасуы және дамуы» атты екінші бөлімде зерттеуші сәндік-қолданбалы өнер саласының өткені мен бүгінгісі арасындағы байланысты орнататын уақыт пен кеңістіктің қатынасына талдау жүргізген.

«Заманауи қазақ сәндік-қолданбалы өнеріндегі дәстүр және новация» атты үшінші бөлімде А.Т.Еспенова заманауи авторлар шығармашылығының ортақ үрдістерін дәйекті және дәлелді түрде анықтайды. Ізденуші заманауи шығармашылық шешімдердегі мәдени мұраның «жандануын» көрнекі және жоғары деңгейде жалпылап көрсетеді.

Осылайша жоғарыда айтылғандардың барлығы диссертациялық зерттеудің негізгі ойы мен қорытындыларының негізділігін растайды.

Жұмыстың ғылыми жаңалығын растайтын тұстарын атап өткен жөн:

1) Өнер объектісі ретінде алынған сәндік-қолданбалы өнердегі «дәстүр», «новация», «сәндік», «қолданбалы» ұғымдарына ғылыми-теориялық негіздеме жасалды. Сәндік-қолданбалы өнер синтетикалық өнер ретінде оның дәстүрлі жалғасы және рухани-материалдық көзі ретінде қарастырылған.

2) Сәндік-қолданбалы өнердің эстетикалық-көркемдік ерекшеліктері қолданбалы өнердің нысаны, үлгісі, материалы ретінде қарастырылған. Оның көркемдік мәнері анықталған. Көркем туындылардың композициялық құрылымының: сәндік-қолданбалы өнердің материалдық және рухани көздерінің талдауы жүргізілген. Сәндік-қолданбалы өнердегі сабақтастық және тарихы оның материалдық және көркемдік мәнерімен байланыста талданған.

3) Дәстүрлі сәндік-қолданбалы өнердің кеңістіктік және мерзімдік құрылымы көркемдік шешімдерінің әдет-ғұрыптық мәні анықталған.

4) Қазақстанның қолданбалы өнерінің дамуы дәстүрлі әдістер мен қалыптауды новаторлық іздеудің өзара байланыстылығы арқылы қарастырылған, сонымен қатар сәндік-қолданбалы өнердің даму кезеңдері инновациялық ерекшеліктер тұрғысынан талданған.

5) Тәуелсіздік жылдарындағы Қазақстанның сәндік-қолданбалы өнерінің материалдық, көркемдік шешімдеріндегі дәстүрлер мен новациялардың сабақтастығы анықталған.

6) Заманауи өнер туындыларында заманауи сәндік-қолданбалы өнердің әлемдік тәжірибесі қолданылған, қазақ сәндік-қолданбалы өнерінің жас шеберлерінің туындылары талданған.

Бұл диссертациялық жұмыстың теориялық және практикалық маңызы магистранттар мен докторанттардың ғылыми-зерттеу жұмысына қажетті ғылыми-практикалық, тарихи қорытындылары бар өнертану және өнер тарихы теориялары салаларында өнер тарихын оқытуға арналған ғылыми еңбек болып табылатынында.

Соған қоса, бұл жұмыс заманауи кезеңде сәндік-қолданбалы өнермен айналысатын шеберлер шығармашылығының жалпы теориялық позицияларынан жалғыз толыққанды зерттеу болып табылады.

Зерттеу жұмысының теориялық-өнертану және оқыту-әдістемелік тұрғыдан зор практикалық маңызы бар.

Диссертацияның артықшылықтарын кемітпестен, шағын сыни ескерту ретінде автордың кіріспе құрылымында «қосалқы бөлімдерді», мақсаттың логикалық мәселелерін, жаңалығын, әдісін, құрылымы мен нәтижелерін топтаған дұрыс болар деуге болады.

Соңында ғылыми жұмысты жалғастырудың болжалды жолдарын көрсеткен қызық болар еді, себебі мұндай маңызды зерттеудің нәтижесінде бұдан әрі зерттеуді қажет ететін жаңа ғылыми сұрақтар туындайды.

А.Т.Еспенова орындаған «Тәуелсіз Қазақстанның сәндік-қолданбалы өнеріндегі дәстүр мен новациялардың әрекеттесу проблемалары» атты диссертация аяқталған өзекті ғылыми зерттеу өлшемдеріне сәйкес келетін бағалы, әдіснамалық және логикалық негізделген жұмыс болып табылады, ал оның авторы 6D041600 Өнертану мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін иеленуге лайықты.

Шетелдік ғылыми кеңесші

/қолы/

Михай Фрешли

PhD докторы, қауымдастырылған профессор,

Венгрия ғылым академиясы жалпы жиналысының мүшесі,

Славян мәдениетаралық ғылыми тобының директоры

**Удостоверительная надпись
о засвидетельствовании подлинности подписи переводчика.**

Республика Казахстан, город Алматы,
двадцать первое мая две тысячи двадцатого года.

Я, Карбузова Гулсин Мухамбетовна, частный нотариус города Алматы, действующий на основании государственной лицензии № 0001413 от 27 августа 2008 года, выданной, Комитетом по организации правовой помощи и оказанию юридических услуг населению Министерства юстиции Республики Казахстан свидетельствую верность этой копии подлинником документа.

В последнем подчисток, приписок, зачеркнутых слов и иных неоговоренных исправлений или каких либо особенностей не оказалось.

При этом свидетельствую подлинность подписи, сделанной переводчиком - гр. Кудайбергеновой Жанной Биляльевой, с русского языка на казахский язык.

Подпись: Жанна Биляльевна Кудайбергенова

Личность переводчика установлена, дееспособность и полномочия проверены.

Зарегистрировано в реестре за № .

Взыскано: государственная пошлина 83 тенге +
услуги правового и технического характера 1389
тенге.

Нотариус: Гулсин Карбузова

